

Trafikkontoret
Trafikplanering
Stadsmiljö

Tjänsteutlåtande
Dnr T2018-00227
2018-01-08

Handläggare
Fariba Daryani
Trafikplanering
08-508 400 34

Till
Trafiknämnden
2018-03-08

Katharina Holmqvist
Stadsmiljö
08- 508 26 395

Strategi för en äldrevänlig stad. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Jonas Eliasson
Förvaltningschef

Mattias Lundberg
Avdelningschef

Ted El
Avdelningschef

Trafikkontoret
Trafikplanering

Fleminggatn 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 400 34
Växel 08-508 272 00
Fariba.daryani@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
Stockholm.se

Sammanfattning

Trafiknämnden har fått ”Strategi för en äldrevänlig stad - underlag till program” på remiss från kommunstyrelsen. Syftet med rapporten är att beskriva behov av utveckling och samverkan och staka ut en viljeriktning för stadens arbete med att bli en äldrevänlig stad. De frågor som behöver prioriteras i det program som senare ska tas fram beskrivs också.

Trafikkontoret ser positivt på ambitionen att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad. Hur staden ska möta utvecklingen av en åldrande befolkning är en aktuell och prioriterad fråga och det kommer att ställa nya krav på vår samhällsorganisation.

Den inriktning som lyfts fram i underlaget är i linje med hur trafikkontoret redan idag arbetar för att göra stadens utemiljö mer tillgänglig för äldre och personer med olika typer av funktionsnedsättningar.

För att tillgodose behovet hos stadens äldre medborgare krävs en nära samverkan mellan flera olika aktörer. Stadens tekniska förvaltningar bör i det fortsatta arbetet engageras aktivt i processen. Trafikkontoret har många olika tekniska kompetenser, vars kunskaper är viktiga att fånga upp redan i ett tidigt skede.

I den färdiga strategin bör frågan om samverkan med landstinget tas upp eftersom landstinget ansvarar för kollektivtrafiken vilken är avgörande för äldres rörlighet och mobilitet.

I underlaget poängteras att äldre är en heterogen grupp och deras förutsättningar och behov varierar mellan de olika stadsdelarna. Stadsdelsförvaltningarna bör därför läggas till på listan över viktiga aktörer att ha med i den fortsatta processen så att åtgärderna kan anpassas efter olika förutsättningar.

Äldres medverkan i processen har en central roll. I nästa steg behövs även insatser för att nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i vanliga pensionärsorganisationer.

Ärendet

I stadens budget 2017 har äldrenämnden fått i uppdrag att ta fram ett långsiktigt program kring framtidens äldreomsorg. Vid senare precisering av uppdraget, har detta utvecklats till att ta fram ett underlag till ett program för en "Äldrevänlig stad".

Trafiknämnden har fått en remiss "Strategi för en äldrevänlig stad - underlag till program" från kommunstyrelsen. Remisstiden sträcker sig till den 29 mars 2018.

Remissen

Syftet med rapporten är att beskriva behov av utveckling och samverkan och staka ut en viljeriktning för stadens arbete med att bli en äldrevänlig stad.

Staden arrangerade två workshops under hösten 2017. En hölls med äldre invånare och en hölls med professionen, det vill säga de som arbetar med äldre. Vid workshopen med de äldre tyckte 43 % av deltagarna att tillgängligheten till byggnader och utemiljöer behöver förändras/-utvecklas. 48% av deltagarna hade samma åsikt angående "kollektivtrafik och vägar". Resultatet från workshopen med professionen visade att "samverkan" var det ord som flest deltagare associerade till begreppet "Äldrevänlig stad".

Rapporten poängterar vikten av samverkan mellan flera olika aktörer – såväl inom som utanför staden – för att uppnå målet att Stockholm är en äldrevänlig stad, och menar att det kan behövas nya arbetssätt och särskilda satsningar. Målgrupp för rapporten är alla stadens nämnder och bolagsstyrelser vars verksamhet påverkar stadens äldre invånare.

En stor del av rapporten utgörs av en genomgång av Stockholms stad som en äldrevänlig stad. Det lyfts fram att det finns stora olikheter mellan stadsdelar vad gäller bland annat ohälsotal och upplevd otrygghet.

Stockholms stad har delat in stadens arbete för en äldrevänlig stad i sex tematiska områden och i rapporten ges en övergripande beskrivning för dessa temaområden.

1. Bostäder
2. Social delaktighet, inkludering och respekt
3. Ta till vara äldres resurser
4. Samhällsstöd och service
5. Utomhusmiljöer och byggnader
6. Transport och mobilitet

Under temaområde 5 behandlas miljön utomhus och i offentliga byggnader som har stor betydelse för äldre personers rörlighet,

oberoende och livskvalitet. Det redovisas också en lista på faktorer som enligt WHO antingen kan verka som möjliggörare eller hinder i äldres vardag.

Sista delen av rapporten redogör för kommande steg i processen, enligt WHO:s modell. Modellen består av fyra steg; planering, implementering, uppföljning av indikatorer samt kontinuerlig förbättring. Äldrenämnden föreslås leda och samordna arbetet i processen.

Det fortsatta planerings- och uppstartsarbetet inom steg ett ska innehålla följande fyra delar:

- Involvering av äldre invånare (utveckla forum och ansatser som säkerställer att äldre invånare involveras i utvecklingsarbetet)
- Nollbasmätning (genomförs för att göra en bedömning av stadens äldrevänlighet)
- Framtagande av program (också kallat handlingsplan)
- Ta fram indikatorer för uppföljning

En viktig fråga som tas upp är hur man når de äldre. Äldre tycker, enligt resultat från genomförd workshop, att det saknas naturliga sammanhang där de kan göra sin röst hörd och önskar direkta kanaler. Informationsspridning är en utmaning då en stor del av samhällsinformation sprids via digitala kanaler. Många äldre saknar förutsättningar att ta del av digital information. Vissa stadsdelar hade dessutom svårt att locka deltagare till workshopen, trots särskilda ansträngningar.

Trafikkontorets synpunkter

Trafikkontoret ser positivt på ambitionen att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad. Vidare välkomnar kontoret viljan att öka och utveckla samverkan både inom staden och externt, för att göra Stockholms stad till en äldrevänlig stad.

Inriktningen i detta arbete är i linje med vad trafikkontoret redan idag arbetar med för att skapa en tillgänglig och inkluderande stad för alla. Hur staden ska möta utvecklingen av en åldrande befolkning är en aktuell och prioriterad fråga då det kommer att ställa nya krav på vår samhällsorganisation.

I remissen under temaområde utomhusmiljöer och byggnader tas upp att miljön utomhus och i offentliga byggnader har stor betydelse för äldre personers rörlighet, oberoende och livskvalitet. Trafikkontoret tycker det är bra att denna fråga lyfts fram. Redan idag arbetar kontoret genom olika strategiska dokument och planer för att öka möjligheter till äldrevänliga miljöer i det offentliga rummet, bland annat genom gångplanen, hastighetsplaner, tillgänglighetsprogram, Grönare Stockholm samt möbelprogrammet.

Kontoret har under många år arbetat aktivt med att göra stadens utemiljö mer tillgänglig för äldre och personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Många av åtgärderna behandlar önskemål som har kommit fram under den genomförda workshopen med äldre. Exempel på åtgärder är:

- Nya sittplatser
- Fler tillgänglighetsanpassade sittplatser
- Offentliga toaletter som är gratis och självrengörande
- Kontrastmarkering av trappor
- Räckens längs lutande gångvägar
- Kontrasterande plattor vid övergångsställen
- Kantstenssänkningar vid t ex gångpassager, angoringsplatser, övergångsställen, mm
- Ledstråk på öppna ytor
- Utbyte av ojämn markbeläggning till jämn markbeläggning
- Översyn av hastigheter
- Gator som gjorts om till bilfria gågator sommardag
- Trygghetsskapande åtgärder, t ex belysning
- Större fokus på gångbana kontra körbana vid vinterväghållning
- Halkbekämpning vid vissa busshållplatser
- Utegym
- Försök med sopsaltning på några gångbanor för att utveckla metoder som är särskilt anpassade för dessa ytor

För att skapa förutsättningar samt tillgodose behovet hos stadens äldre medborgare krävs en nära samverkan mellan flera olika aktörer. Stadens tekniska förvaltningar bör i det fortsatta arbetet engageras aktivt i processen. Trafikkontoret har många olika tekniska kompetenser, vars kunskaper är viktiga att fånga upp redan i ett tidigt skede.

I den färdiga strategin bör frågan om samverkan med landstinget tas upp eftersom landstinget ansvarar för kollektivtrafiken vilken är avgörande för äldres rörlighet och mobilitet. Kollektivtrafiken drivs av Trafikförvaltningen men staden är som väghållare ansvarig för utformningen av busshållplatserna (exkl. väderskydd och stolpar) samt vägar till hållplatser och andra knutpunkter för kollektivtrafiken. De tillgänglighetsåtgärder som staden utför bidrar också till ökad möjlighet att resa kollektivt.

Rapporten poängterar att äldre är en heterogen grupp och deras förutsättningar och behov varierar mellan de olika stadsdelarna och därför behöver åtgärderna vara anpassade utifrån de olika förutsättningarna. Stadsdelsförvaltningarna bör därför läggas till på listan över viktiga aktörer att ha med i den fortsatta processen.

I listan över WHO:s faktorer som kan verka som möjliggörare eller hinder i äldres vardags utomhus, (på sidan 31 i rapporten) är det otydligt vad som verkar som möjliggörare och vad som är hinder. Två olika listor med möjligheter och hinder kan göra den mer användbar. Listan över viktiga aktörer behöver ses över vad gäller stadens berörda nämnder.

Trafikkontoret instämmer i att strategisk kommunikation är en viktig del av i framtagandet av programmet, så att arbetet med äldrevänlig stad är tillgängligt, synligt och väl förankrat i staden.

Äldres medverkan i processen har en central roll. I nästa steg behövs även insatser för att nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i vanliga pensionärsorganisationer.

Medborgardialog är en del av trafikkontorets arbetssätt. Att utveckla sätt att nå och få synpunkter från alla grupper bland medborgarna är en utmaning. Föreslaget strategiarbete kan utgöra en viktig del i utvecklingen av detta område, särskilt vad gäller de äldre.

Trafikkontorets förslag

Trafikkontoret föreslår att trafiknämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Slut

Bilaga

1. Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program